

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022
DEKABR
№47

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.taqqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
14-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-14**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-14**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 46-қўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 декабрь 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 13 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикаси-ни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Проф. Хамидов Мухаммадхон Ҳамидович «ТИИМСХ»

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

1. Matyaqubova Ra'no Baxtiyorovna, Yuldasheva Surayyo Rajabovna TASVIRIY SAN'AT FANINING MAKTAB O'QITISH USLUBLARI	7
2. Muqimova Nargiza Nasrullayevna TASVIRIY SAN'AT FANI O'QITISHDA O'QUVCHILARNING BILIMINI OSHIRISH VA MILLIY MADANIYAT QADRYATLARINI SHAKLLANTIRISH.	9
3. To'xtaboyeva Dildora Tashpo'latovna, BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT VA CHIZMACHILIK O'QITUVCHILARDA IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH.....	11

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

TASVIRIY SAN'AT FANINING MAKTAB O'QITISH USLUBLARI

Matyaqubova Ra'no Baxtiyorovna

Xorazm viloyati Shovot tumani

38 – maktab tasviriy san'at fani o'qituvchisi

Yuldasheva Surayyo Rajabovna

37-maktab tasviriy san'at fani o'qituvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada maktabda tasviriy san'at fanining o'qitishning metod va uslublari haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, tasviriy faoliyat, applikatsiya.

Tasviriy faoliyat bo'yicha ishni ma'lum bir vaqtga rejalashtirishda, shu davrda faoliyatning boshqa turlari bo'yicha amalga oshiriladigan ta'lim-tarbiyaviy ishlarni ham nazarda tutmoq lozim. Tasviriy faoliyat bo'yicha mashg'ulotlarni rejalashtirishda, albatta tasviriy faoliyat mashg'ulotlari o'rtasida o'zaro bog'liqlikni ham hisobga olmoq zarurdir. Tasviriy faoliyatning har bir turi o'ziga xos vazifalarni hal etadi, ammo qanday bo'lsa-da, ularni bir yo'nalish, maqsad bo'yicha (tevarak-atrof, hayotning xilma-xil, o'ziga xos ko'rinishlardagi tasviri) birlashadilar. Tasviriy faoliyat turlari - rasm chizish, loy bilan ishlash, applikatsiya o'ziga xos tasviriy texnikaga egadir. Tasviriy faoliyat bo'yicha ishni rejalashtirishda tarbiyachi, albatta har bir turdagi mashg'ulotlar soniga qat'iy rioya qilishi lozim. Tasviriy faoliyat bo'yicha mashg'ulotlarni rejalashtirish, yuqoridagilardan tashqari, mashg'ulot qanday materiallar bilan o'tkazilsa, maqsadga muvofiq bo'lishini ham tarbiyachi nazarda tutmog'i lozim. Masalan, loy bilan ishlashda - loy yoki plastilin, rasm chizishda - guash, rangli qalam, ko'mir tayoqchasi va hokazo. Shuningdek, tarbiyachi mashg'ulotning dastur mazmunini tanlashda, bolalarga qanday predmetlarni chizdirish haqida emas, balki shu predmetni chizdirish yoki loydan yasattirish orqali qanday bilim va ko'nikma berish yoki o'rgatish haqida ko'proq o'ylashi lozim. Ixtiyoriy mashg'ulotlarni rejalashtirishda esa tarbiyachi bolalarning mustaqilligini, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beruvchi o'rgatish usullari to'g'risida o'ylab olishi kerakdir. Tarbiyachi ishlarni rejalashtirishda u yoki bu guruh bo'yicha dastur qo'ygan vazifalarning barchasini e'tiborda tutgan holda ish rejasini tuzadi. Shuningdek, tasviriy faoliyatlari bo'yicha bir oyga mo'ljallangan istiqlol reja tuzish ham maqsadga muvofiqdir. Bunda tarbiyachi tasviriy faoliyat mashg'ulotlari o'rtasidagi o'zaro bog'lanishni ham nazarda tutadi. Shunday qilgan taqdirdagina, bolalar ma'lum bilim, malaka va ko'nikmaga ega bo'lishlari mumkin bo'ladi. Bundan tashqari, tasviriy faoliyat turlari o'rtasidagi o'zaro bog'lanish natijasida tevarak-atrofni badiiy jihatdan o'zlashtirishlarning yangi-yangi yo'llari vujudga keladi va bolalar tevarak-atrofni obrazli qilib tasvirlashning turli xil usullari bilan tanishadilar. Demak, tasviriy faoliyat turlari o'rtasidagi o'zaro aloqa ishlarini rejalashtirishda katta ahamiyatga ega ekan. Bu o'zaro bog'lanish qaysilar ekan?

1. Tasviriy faoliyatga ta'lim-tarbiya ishining muhim bo'lagi, deb qarash hamda rasm chizish, loy bilan ishlash, applikatsiya mashg'ulotlarini rejalashtirishda dasturning barcha bo'limlari o'rtasidagi o'zaro aloqa, bog'lanishni doimo diqqat-e'tiborda tutish lozim. Ya'ni tevarak-atrof bilan tanishtirish, musiqa mashg'ulotlari va hokazo. Bular tasviriy faoliyat uchun qiziqarli hodisalar va voqealarni tanlashga yordam beradi.

2. Tasviriy faoliyatning barcha turlari tevarak-atrof, hayotni obrazlarda tasvirlaydi, ammo har biri o'ziga xos xususiyatga ega ekanligini hisobga olmoq zarur. Ya'ni rasm chizish - predmet va voqealarni rangda tekis yuzada tasvirlaydi, loy hajmlarda, applikatsiya - rangda, siluet ravishda. Shuningdek, har biri o'ziga xos tasvir texnikasiga ega: rasm chizish chiziqli grafik ravishda, rangtasvir usulida, loy plastik ravishda, applikatsiya - qog'ozdan qirqish va alohida qismlardan tuzish.

3. Dasturda tasviriy faoliyat turlari oldiga qo'yilgan vazifalardan biri ularning o'zaro aloqada

ekanligidir. Masalan, bolalar rang bilan rasm chizish bilan bir vaqtda, applikasiya bilan ham tanishib boradilar.

4. Tasviriy faoliyati turlari o'rtasidagi bog'lanish tarbiyachiga rasm chizish, loy, applikasiya bo'yicha vazifalarni aniqlashga yordam beradi.

Masalan, kichik guruhga doiraviy shakllarni o'rgatishda, oldin tayyor doira shakllarini applikasiyada bergan ma'qul, so'ng esa rasm chizish mashg'ulotlarida bergan ma'qul.

5. Tasviriy faoliyat turlari o'rtasidagi bog'lanish ma'lum bir mavzudagi mashg'ulotlar asosida ham bolishi mumkin. Masalan, rus xalq efitagi «Bo'g'irsoq»ni bolalar ham chizishi, ham applikasiya, ham loydan yasashi mumkin. Bu turdagi takrorlanish mavzuga nisbatan qiziqishlarini pasaytirmaydi, chunki har bir faoliyat turi jarayonida bolalar ertak qahramonlarining xilma-xil tasvirining yangi usul va yo'llari bilan tanishadilar.

6. Tasviriy faoliyat mashg'ulotlarini to'g'ri rejalashtirishda, mashg'ulotlar o'rtasida ularning dastur vazifalari, mavzular o'rtasida bog'lanish vujudga keladiki, buning natijasida yangi malaka va ko'nikmalarini va bilimlarni egallashlarida ma'lum ketma-ketlik va bog'lanish vujudga keladi. Masalan, «Qushlar» rnavzusi asosida olib borilgan mashg'ulotlar jarayonida bolalar don cho'qiyotgan qushni loydan yasashni, shoxda o'tirgan qushni rasmini chizishni, afsonaviy qushni qanday qilib qog'ozdan qirqib olishni bilib oladilar.

7. Shuningdek, tasviriy faoliyati bo'yicha ishni rejalashtirishda faqatgina ularning turlari o'rtasidagi ketma-ketlikni nazarda tutmay, balki har bir turdagi mashg'ulotlar o'rtasida ham bog'lanish o'rnatish va ularni diqqatda tutish lozim. Masalan, predmetli rasm chizish loy ishlaridan keyin mazmunli ishlarni rejalashtirish lozim.

Tasviriy faoliyat bo'yicha ishni rejalashtirishda tarbiyachi bolalar bilan ishlashda foydalanadigan metod va usullariga ham ahamiyat bermog'imiz lozim. Bular ko'rsatmali va og'zaki metod hisoblanadi. Ko'rsatmali va og'zaki metod o'zaro birgalikda olib borilishi lozim.

Adabiyotlar

1. T.: «Ilm ziyo». 2006.
2. Hasanboyeva O.U. va boshqalar. Oilada barkamol avlod tarbiyasi.
3. T.: «Fan va texnologiya», 2010.
4. Hasanboyeva O.U va boshqalar. Oila pedagogikasi. G«G«Darsli

TASVIRIY SAN'AT FANI O'QITISHDA O'QUVCHILARNING BILIMINI OSHIRISH VA MILLIY MADANIYAT QADRYATLARINI SHAKLLANTIRISH.

Muqimova Nargiza Nasrullayevna
Navoiy viloyati Uchquduq tumani
4-umumiy o'rta ta'lim maktabining
tasviriy san'at va chizmachilik fani o'qituvchisi
Telefon : +998(94)254 66 88
shokirova_188@mail.ru

Annotasiya: Hayotda har bir shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarini ko'zlagan xolda amalga oshirilishi,

Kalit so'zlari: badiiy, ilmiy-ommabop matnlar, dunyo qarashlarini milliy istiqlol mafkurasi asosida to'g'ri shakllantirish.

Tasviriy san'at darslarini qiziqarli, mazmunli olib borish uchun o'qituvchi o'z ishiga ijodiy yondashish, har bir darsda texnika vositalari, multimedia vositalari, slaydlar va ko'rgazmali qurollardan o'z o'rnida foydalanishi kerak. Dars jarayonida faqatgina qo'llanmada ko'rsatilgan materiallar bilan cheklanib qolmasdan, qo'shimcha adabiyotlar, internetdan olingan ma'lumotlar va fan yangiliklari, ilg'or o'qituvchilarning ish tajribalaridan keng foydalanish tavsiya etiladi. Texnika (techne - mahorat, san'at) - moddiy boylik olish hamda odamlar va jamiyatning ehtiyojlarini qondirish maqsadida inson atrofdagi tabiatga ta'sir qilishiga imkon beradigan vositalar va ko'nikmalar majmui. Adabiyot (arab. - adab so'zining ko'pligi) - 1. Fan va amaliyotning biror sohasidagi yutuqlarni umumlashtiruvchi asarlar majmui (texnikaviy A., qishloq xo'jaligi A.i, siyosiy A. va boshqalar). 2. San'atning bir turi (badiiy A. deb ham ataladi) "Rangtasvir va grafikada manzara ishlash" mavzusini tushuntirishda o'qituvchi o'zbek va chet ellik rassomlarning manzara janrida ishlagan **asarlarini** namuna sifatida kodoskop orqali ekranda ko'rsatishi, shu mavzu asosida amaliy ishni boshlashdan oldin esa kompyuterda disk yoki fleshka orqali tabiat manzaralarini bosqichma-bosqich ishlanishi tasvirlangan yozuvni namoyish qilishi mumkin.

"Sharq miniatura san'ati tarixi haqida suhbat hamda reproduksiyalarni tahlil etish" mavzusini tushuntirishda kompyuter orqali sharq miniatura maktablari va ularning ishlaridan namunalar, Kamoliddin Behzod haqida ma'lumotlarni taqdim etishda, mahoratli ajdodimiz tomonidan ishlangan asarlardan namunalar ko'rsatish lozim.

Asar (arab. - iz, qodsiq) - 1) biror narsadan qolgan yoki undan darak beruvchi belgi; nishon, iz; 2) Muhammad (sav) dan qolgan barcha sunnatlar; 3) olim, yozuvchi, rassom, bastakor va boshqa ijodining mahsuli.

Kompyuter (ing . computer - hisoblayman), EHM (Elektron Hisoblash Mashinasi) - oldindan berilgan dastur (programma) bo'yicha ishlaydigan avtomatik qurilma. Elektron hisoblash mashinasi (EHM) bilan bir xildagi atama.

Sho'ba yig'ilishlarida bahs-munozara yuritish uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

— Tasviriy san'at fanini o'qitishda madaniy merosimiz, milliy qadriyatlarimizdan unumli foydalanish va xalq amaliy san'ati durdonalarini targ'ib qilish orqali o'quvchilarni kasbga yo'naltirish;

— O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tasviriy san'at darslari, sinfdan hamda maktabdan tashqari ishlarning uyg'unligini ta'minlash, yoshlarning bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish muammolari;

— "Tasviriy san'at darslarida jamoa bo'lib ishlash yo'llari" mavzusida amaliy seminar o'tkazish;

— "Naturmort ishlash jarayonidagi optik illyuziyalar" mavzusida suhbat;

— O'rta asr san'atining usul va yo'nalishlari" (nam qog'ozga kompozitsiya ishlash, 6-sinf) mavzusi o'qitilishida ko'rgazmali materiallardan foydalanish tajribalari.

Atoqli ajdodlarimiz bizga boshqarish masalalariga katta e'tibor berilgan yozma yodgorliklarni qoldirganlari ham, yuzlab yillar ilgari Alisher Navoiy yozgan o'gitlarida, Abu Nasr Forobiy, Al Xorazmiy, Abu Rayxon Beruniy, Ahmad al Farg'oniy va ko'pgina boshqa allomalarning asarlarida

zamonaviy boshliqlar uchun o'z ahamiyatini yo'qotmagan fikrlar bayon qilingan. Ularda boshliqlar uchun boshqaruv masalalariga ob'ektiv yondashish, aniq, rejalashtirish, hokimning qanday harakat qilishi, qo'l ostidagilarga qanday talablar qo'yilishi haqida tavsiyalar keltirilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Egamov H. Bo'yoqlar bilan ishlash. T.: O'qituvchi, 1981.
2. Egamov H. «Rangtasvir». T.: O'qituvchi, 2005.

BO‘LAJAK TASVIRIY SAN‘AT VA CHIZMACHILIK O‘QITUVCHILARDA IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH

To‘xtaboyeva Dildora Tashpo‘latovna,
Uychi tumani, Uychi tumani,
13-sonli umumiy o‘rta ta‘lim maktabining
tasviriyl san‘at va chizmachilik fani o‘qituvchisi
tel:936765055

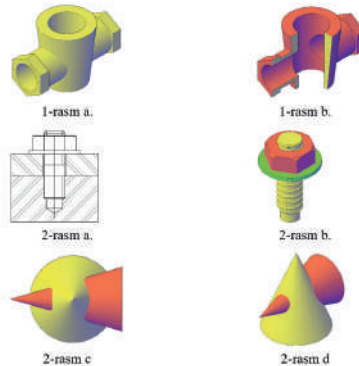
Annotatsiya: Maqolada chizmachilik va chizmageometriya fanlarini o‘qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalnib o‘qishning samaradorligi xaqida so‘z boradi.bu fanlarni o‘qishda grafik dasturlardan AutoCAD dasturi misol qilib keltirilgan.

Kalit so‘zlar: chizma, rasm, chizmachilik, AutoCAD, eskiz, proyeksion bog‘lanish, texnik rasm.

O‘qituvchilik kasbi barcha kasblar ichida eng ulug‘ kasblardan biridir. Har qanday kasb egasini birinchi katta hayotga tayorlovchi ham bu o‘qituvchidir. Dunyodagi eng ulug‘ insonlarni ham shu darajalarga yetaklovchi o‘qituvchilardir. Ta‘lim muassasasi o‘qituvchilik layoqatini egallash uchun o‘ziga xos boshlang‘ich nuqta hisoblanadi. Shuningdek, ta‘lim muassasalaridan mutaxassislar kasbiyl faoliyat ko‘rsatish jarayoniga yo‘l oladi. Kasbiyl faoliyat jarayoni yuqori darajadagi kompetensiyaga ega bo‘lgan kadrning istiqboldagi hayot yo‘lini belgilaydi. Ta‘lim jarayonida o‘qituvchilar kasbiyl layoqatni egallash bilan bir qatorda, bo‘lajak o‘quvchilari bilan muloqotga kirishish tajribasini ham o‘zlashtiradi. O‘qituvchi ham o‘zining mutaxassisligini chuqur egallagan bo‘lishi, boshqa fanlarni ham yaxshi o‘zlashtirgan bo‘lishi lozim. Ta‘lim berish jarayonida bo‘lajak o‘qituvchining pedagogik sifatlari tarkib topadi. Ta‘lim jarayonida bo‘lajak o‘qituvchilar nafaqat o‘qitishning innovatsion metodlarini o‘zlashtiradi, balki yangi bilimlarni o‘zlashtirish usullarini ham bilib oladi. Demak, bo‘lajak o‘qituvchining kasbiyl jihatdan shakllanishi qanday shart-sharoitlarga bog‘liqligi asoslab berilishi kerak. Bo‘lajak o‘qituvchining istiqboldagi kasbiyl mahorati, ijodkorligi ta‘lim jarayonida uning qay darajada rivojlanganligiga bog‘liq. Har qanday shaxs kasbiyl bilimning rivojlanishi natijasida muayyan faoliyat tajribasini egallaydi. Shuning uchun ham shaxs o‘zining ijodkorligi bilan kasbiyl faoliyat tajribasini yaratishi, boyitishi, to‘ldirishi lozim bo‘ladi. Bunday tajribalarni bo‘lajak o‘qituvchi oliyl pedagogik ta‘lim muassasalarida o‘zlashtirib, butun hayoti davomida boyitib boradi. O‘qituvchi shaxsi har doim muhim ahamiyatga ega bo‘lgan ijodiy faoliyat ko‘nikmalarini shakllantirish orqali o‘z kasbiyl faoliyati davomida ijodkorligini namoyon eta oladi. Turli yondashuvlarning tahlili shuni ko‘rsatdiki, bo‘lajak o‘qituvchi kasbiyl faoliyatining ijodkorlikka yo‘naltirilgan-ligini to‘laqlonli tarzda o‘rganish uchun munosabat nazariyasi nuqtayi nazaridan yondashish kerak. Shuningdek, shaxsning kasbiyl yo‘nalganligini aniqlash imkoniyati vujudga keladi. Bugungi kunda o‘qituvchining shaxsiyati va faoliyatiga bo‘lgan talablar bilan oliyl ta‘lim muassasalari bitiruvchilarining tayyorgarlik darajalari orasida sezilarli ziddiyatlar mavjud. Shu jumladan, o‘qituvchilar tayyorlashning mavjud tizimi bilan bo‘lajak o‘qituvchi faoliyatining shaxsiyl ijodiy xarakteri orasida ham nomutanosibliklar kuzatilib kelinmoqda. Bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash tizimi jamiyat ehtiyojlari va uning o‘tkir muammolaridan uzoqlashgan edi. Bo‘lajak o‘qituvchilarning ta‘lim olish va ijodiy pedagogik faoliyatini davom ettirish huquqini ta‘minlashdan ham iborat. Yuqoridagilar asosida shunday xulosaga kelish mumkinki, bo‘lajak o‘qituvchilarning o‘ziga xos pedagogik yo‘nalishi uning kasbiga bo‘lgan munosabatining o‘ziga xosligi bo‘lib, bunday kadrlar o‘quvchilarga ham, o‘ziga ham pedagogik jarayonning subyekti sifatida ijodiy yondasha oladi. Bo‘lajak o‘qituvchilarda ijodkorlikni shakllantirishning muhim pedagogik sharti uni mustaqil bilim olish va ijodiy fikrlashga yo‘naltirishdan iborat. O‘qituvchining o‘zi o‘qitadigan o‘quv predmetlariga bo‘lgan munosabati o‘quvchilarning o‘quv predmetiga bo‘lgan munosabati va o‘quv jarayoni oldiga qo‘ygan maqsadga erishishga bo‘lgan intilishida o‘z aksini topadi. O‘quvchilarga bo‘lgan munosabat ularga oliyl qadriyat sifatida yondashish, ta‘lim oldiga qo‘yilgan maqsadga erishishga intilish, jamoaviyl maqsadlarga erishishga intilish yo‘lida o‘qituvchidan ijodiy faoliyat ko‘rsatishni talab qiladi. Bo‘lajak o‘qituvchining o‘zining kasbiyl ijodiy faoliyatiga bo‘lgan munosabati uning qadriyatli yo‘nalishlarini egallaganligi bilan bevosita bog‘liqdir. Bugungi kunda oliyl ta‘lim muassasalarining ba‘zi o‘qituvchlar hozirgi kunda xam, eskicha qarashlardan voz kechmay ta‘lim sohasiga yangi inovatsiyalarni joriyl etilishiga to‘sqinlik qilib kelayotganlari xam uchraydi. Har qanday fan o‘qituvchisi o‘zining mutaxassisligi

bo'yticha izlanmasa o'rganmasa bo'lajak kadrlarni salohiyatli kadrlar bo'lib yetishishiga salbiy ta'sir ko'rsataveradi. Xulosa o'rnida shuni misol qilib ko'rsatmoqchimiz. Chizmachilik va chizma geometriya fanlari misolida zamonaviy texnologiyalardan foydalanib talaba va o'rganuvchilarga fazoviy tassavurlarini rivojlantirish, berilgan grafik masalalarni yaxshi tushunishi uchun turli detallarning fazoviy xolatlarini ko'rsatish orqali maqsadga erishishlarini ko'rib chiqamiz, (1-rasm a,b,).

Birinchi va ikkinchi ya'ni, (1-rasm a,b va 2-rasm a,b,c,d) misolimizda berilgan detallning fazoviy holati va uning qirqimi to'g'risida ma'lumot berildi. Talaba va o'rganuvchilar bu misllar orqali ijodiy yana xam ko'proq yondashishiga qo'shimcha topshiriqlarni bajarishga turtki bo'ladi. Shu tariqa, bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish ko'ptarmoqli va ko'pbosqichli jarayon hisoblanadi. Bu hodisa ko'p jihatdan bir qator pedagogik shart-sharoitlarga bog'liq. Mazkur shartsharoitlarning bajarilishi natijasida talabalarda ijodkorlik tarbiyalanadi va rivojlantiriladi. Bunda bo'lajak o'qituvchining psixologik xususiyatlari ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xalimov Moxir, Achilov Nurbek, Bekqulov Qudrat, Xo'jaqulov Elbek, Ko'kiyev Boburmizro (2020) “Chizmachilik va chizmageometriya fanlarida burchak topishning bazi usullari”, Физика математика фанлари журнaли. 4 (1), 47-52.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 14-ҚИСМ

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.12.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000